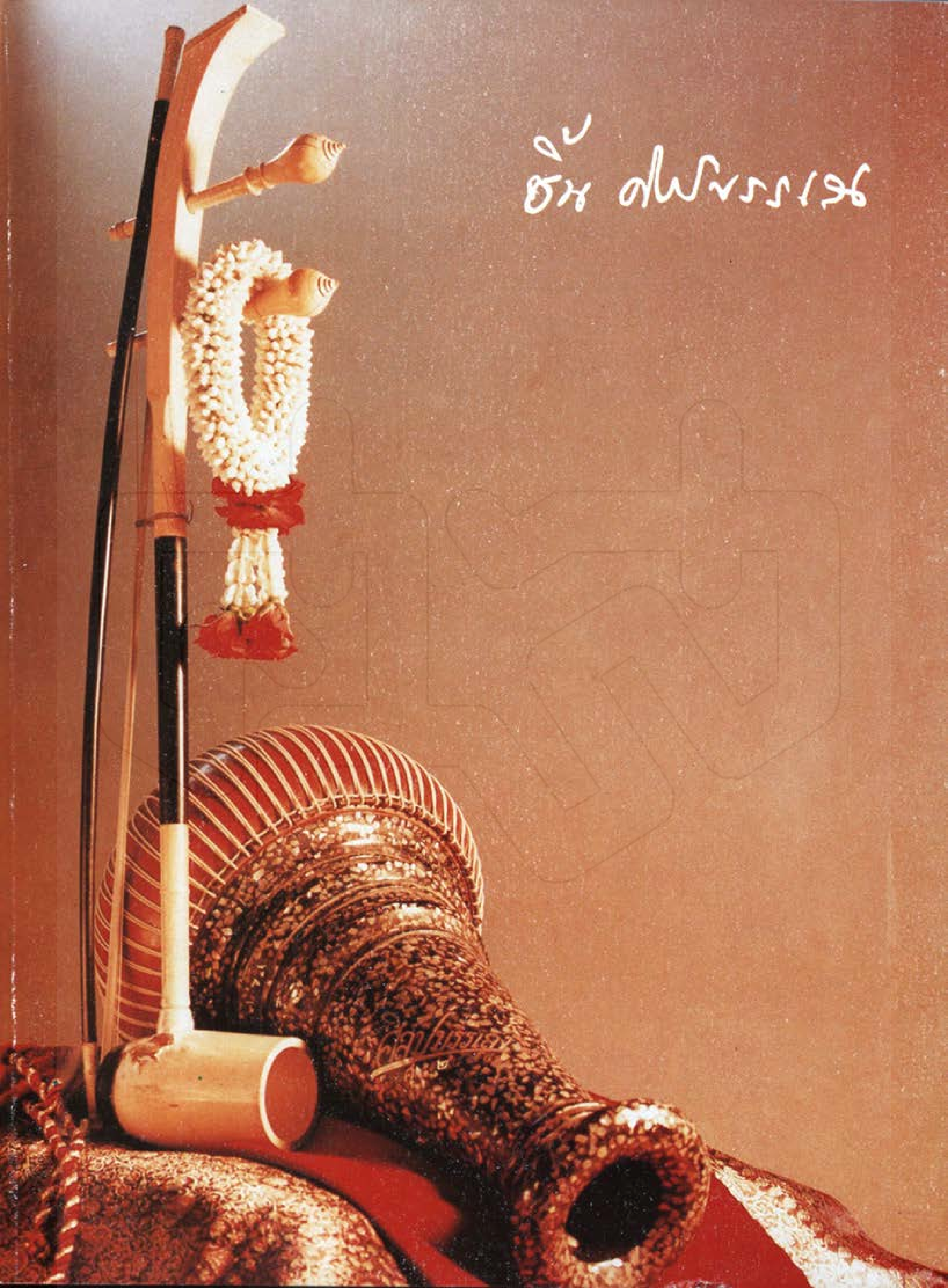
ชั้น ดนตรีบรรเลง

มูลนิธิ หลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง)

อนุสรณ์
งานพระราชทานเพลิงศพ

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ต.จ.

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส
กรุงเทพมหานคร
วันอาทิตย์ที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

"...ผู้ที่ทำความดี แม้ตั้งใจกระทำโดยไม่ประสงค์สิ่งตอบแทนก็ตาม แต่ทุกคนย่อมจะพอใจและเกิดกำลังใจมิใช่น้อย ถ้ามีผู้เล็งเห็นความดีและชื่นชมในความดีของตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผู้ที่ชื่นชมและยกย่องนั้นคือทางราชการ ก็ยิ่งทำให้มีเกียรติดีเด่นขึ้น ทำให้ได้รับความศรัทธาเชื่อถือกว้างขวางหนักแน่นขึ้น และทำให้มีความมั่นใจในการกระทำดียิ่งขึ้น..."

พระราชดำรัส
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
(ในพิธีพระราชทานเกียรติบัตร แก่บุคคลและหน่วยงานดีเด่นของชาติ)

คุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลง ต.จ.

๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๙

๔ กรกฎาคม ๒๕๓๑

พวงมาลาพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ผู้แทนพระองค์หม่อมราชวงศ์ อนุเทพ เทวกุล เชิญพวงมาลาไปวางพระราชทานที่หน้าหีบศพ

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม เมื่อวันจันทร์ ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ ณ โรงพยาบาลศิริราช ด้วยโรคระบบหายใจล้มเหลว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พระราชทานหีบกุดั่น ตั้งประดับเกียรติยศ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ทั้งนี้เป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ นับเป็นเกียรติยศแด่คุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลง อย่างสูงสุด

ข้าพระพุทธเจ้า และ ตระกูล "ศิลปบรรเลง" ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายบังคม ณ เบื้องพระยุคลบาท ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นที่ยิ่ง จักขอเทิดทูนพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่นี้ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นสรรพสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลแด่วงศ์ตระกูลชั่วกาลนาน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า
พล.ต.ต.วีระ - นางมธุรส วิสุทธกุล
และตระกูล "ศิลปบรรเลง"

สำนึกในพระกรุณาธิคุณ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระกรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงต่อคุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลง นับแต่ได้ทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมคุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลง เป็นการส่วนพระองค์ ณ โรงพยาบาลรามาธิบดี เมื่อเจ็บหนัก วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่งประจวบเหมาะเป็นวันครบรอบวันเกิดของคุณหญิง ชิ้น ๘๐ ปีอีกด้วย และในวาระสุดท้ายขณะคุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลงป่วยหนักอยู่ ณ โรงพยาบาลศิริราช ก็ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานแจกันดอกไม้เยี่ยม

เมื่อคุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลงถึงแก่กรรมเมื่อวันจันทร์ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพวงมาลาวางหน้าศพอีกด้วย

และในโอกาสนี้ ทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลง ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส ในวันอาทิตย์ที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ นับเป็นเกียรติยศสูงสุดหาที่เปรียบมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า และครอบครัวตลอดจนญาติทุกคนที่สืบสายตระกูล "ศิลปบรรเลง" รู้สึกปีติซาบซึ้งในพระกรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ ขอพระราชทานพระราชวโรกาส กราบถวายบังคมแทบเบื้องยุคลบาทด้วยความสำนึกในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น และขอน้อมถวายความจงรักภักดีในใต้ฝ่าละอองพระบาท และพระราชวงศ์จักรีตราบเท่าชีวิตจะหาไม่

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้า
พล.ต.ต.วีระ - นางมธุรส วิสุทธกุล ครอบครัว
ตระกูล "ศิลปบรรเลง"
และ มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๓๖๕๐

สำนักพระราชวัง

๔ กรกฎาคม ๒๕๓๑

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ต.จ. อายุ ๘๒ ปี ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ถวายบังคมลาถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจล้มเหลว ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร เมื่อวันจันทร์ ที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๑ เวลา ๑๐.๐๐ น.

<u>วันเดียวกันนี้</u> เวลา ๑๘.๐๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ ศาลาสหทัย - หงษ์ มหาคุณ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบกุดั่นประกอบศพ.

ประถมรัตน์/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	หน้าที่ สำนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เพื่อทราบ. เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๔๓๙๘

สำนักพระราชวัง

๖ กรกฎาคม ๒๕๓๑

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ หม่อมราชวงศ์อนุเทพ เทวกุล เชิญพวงมาลาไปวางที่หน้าหีบศพ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ต.จ. ณ ศาลาสหัท - หงษ์ มหากุณ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

<u>วันพุธ ที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๓๑</u> เวลา ๑๙.๓๐ น.

ประณมรักษ์/ชิดท/ [signature] /ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

[signature]

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๖๔๕๗ **สำนักพระราชวัง**

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

พระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ท.จ. ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๓๔ เวลา ๑๖.๐๐ น. เชิญศพออกตั้งบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาวัดเทพศิรินทราวาส ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบกุดั่นประกอบศพ

วันอาทิตย์ ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๔ เวลา ๑๖.๓๐ น. เชิญหีบศพเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ไปในการพระราชทานเพลิงศพ.

ประณตรัตน์/จินต์/[illegible]/[illegible]

วัน	หน้าที่ สำนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๒๘๙๙ **สำนักพระราชวัง**

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ต.จ. ที่เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๘ เวลา ๑๗.๐๐ น.

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประณมรักษ์/ชิมพ์/[illegible]/ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

สารบัญ

๑. ประวัติ

๒. คำไว้อาลัย

คุณหญิงชิ้นกับผลงานที่ฝากไว้ในสถาบันต่าง ๆ

๓. "ฝากไว้ให้ลูกหลาน"

คัดจากสมุดบันทึกส่วนตัวของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

๔. จดหมายเหตุจากอดีต

๕. สังคีตบรรณาการ

คุณหญิงชิ้นกับผลงานประพันธ์เพลง

หนังสืออนุสรณ์คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เล่มนี้ จัดทำเป็นบรรณาการแด่ท่านผู้มีเกียรติที่กรุณาสละเวลามาในงานพิธีพระราชทานเพลิงศพ ประมวลเรื่องราวผลงานของท่านด้านศิลปะการดนตรีไทย และการละคร ซึ่งเป็นสิ่งผูกพันชีวิตจิตใจ และนับได้ว่าเป็นผลงานสำคัญสำหรับประวัติชีวิตของคุณแม่

ประวัติชีวิตของท่าน, คำไว้อาลัยจากผู้ที่รัก และเคารพยกย่องท่าน, คำฝากฝังจากตัวคุณแม่เอง, จดหมายเหตุเกร็ดประวัติบางตอนจากอดีต เรื่องเพลง แสนคำนึง ตลอดจน **"สังคีตบรรณาการ"** อันเป็นผลงานด้านศิลปะที่คุณแม่ทำตลอดชีวิต สะท้อนให้เห็น **"คุณค่า"** ของตัวท่าน

"ลำนำธรรมะ" เป็นผลงานของท่านที่สะท้อนให้เห็น **"คุณงามความดี"** ในจิตใจ และการกระทำของคุณแม่ในฐานะชาวพุทธที่ดี

"ธรรมะบรรณาการ" เรื่อง โมกขุปายะคาถา, เมตตา และไม่รู้เวลาตาย เป็นธรรมะที่เลือกสรรมาด้วยเห็นว่าเป็น **"คุณธรรม"** ที่คุณแม่ยกย่องยึดถือปฏิบัติ เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ใกล้ชิดตลอดมา ธรรมะนี้เปี่ยมคุณค่าสาระประโยชน์ จึงขอนำเสนอเป็นบรรณาการ เพื่อท่านผู้อ่านได้รับรสพระธรรมแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันเป็นธรรมทานสูงสุด

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เขียน ผู้ให้ข้อมูล และผู้จัดทำรูปเล่มทุกท่านที่มีส่วนร่วมกันทำให้หนังสืออนุสรณ์เล่มนี้เสนอภาพลักษณ์ของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ได้ครบบริบูรณ์

ภาพถ่ายคุณแม่ในโอกาสต่าง ๆ

เสด็จพระราชดำเนินส่วนพระองค์ ทรงเยี่ยมฯ ที่โรงพยาบาลรามาธิบดี ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙

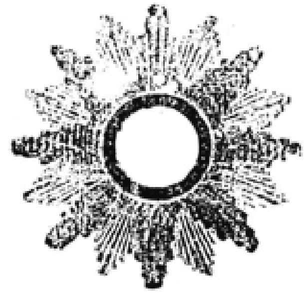
จากซ้าย คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง
นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก)
นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
นางชัชวาลย์ จันทร์เรือง

ถ่ายเมื่อได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
จตุถจุลจอมเกล้า
ร่วมกับ ลูก (ผศ.มธุรส วิสุทธกุล)
น้อง (นางมหาเทพกษัตรสมุห)
หลาน (นางสาวมาลินี สาคริก)

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย ผู้เป็นประธานของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จุลจอมเกล้า

ขอประกาศแก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง ผู้ซึ่งจะได้พบประกาศนียบัตรนี้ให้ทราบว่า

คุณหญิงชื้น ศิลปบรรเลง

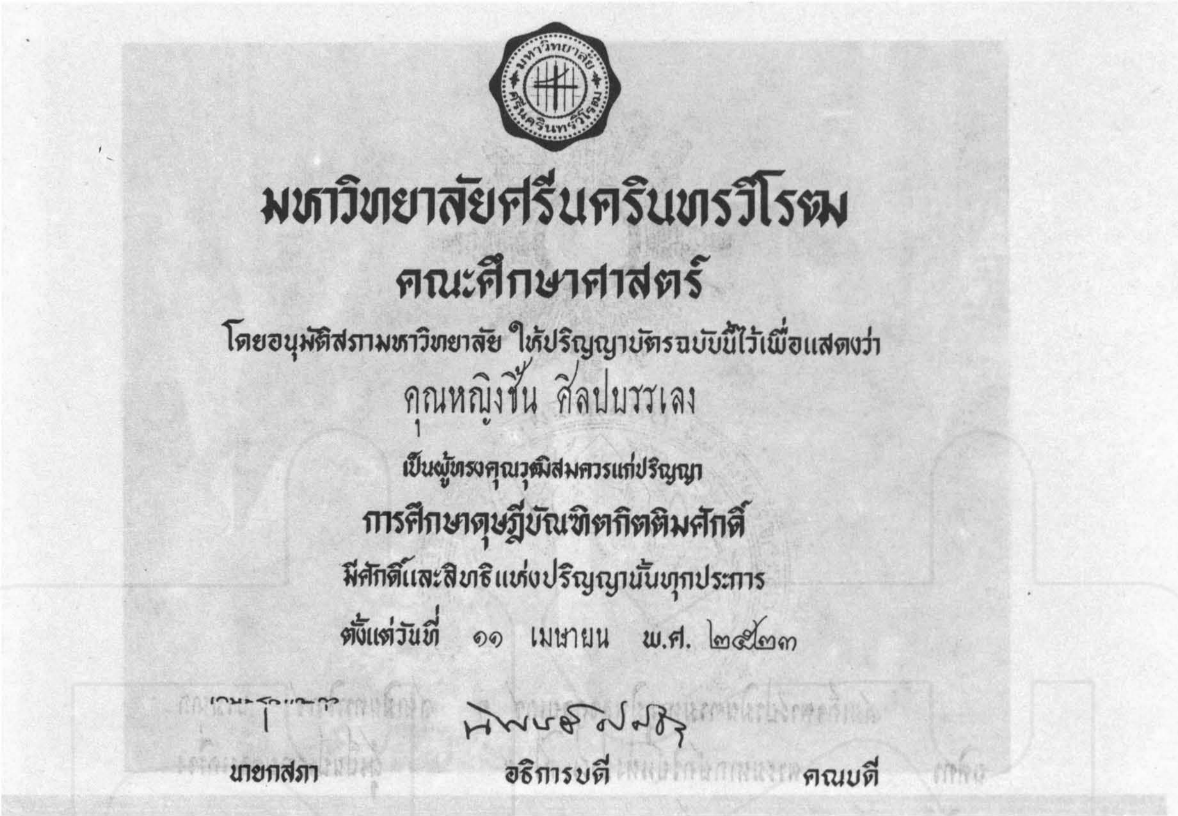
สมควรจะรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าได้ จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นที่ ๓ ชื่อ ทุติยจุลจอมเกล้า เป็นเกียรติยศสืบไป ขอให้มีความเจริญสุขสวัสดิ์ทุกประการเทอญ

พระราชทานตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔ เป็นปีที่ ๓๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก

นายกรัฐมนตรี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะศึกษาศาสตร์

โดยอนุมัติสภามหาวิทยาลัย ให้ปริญญาบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

คุณหญิงชื้น ศิลปบรรเลง

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิสมควรแก่ปริญญา

การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

มีศักดิ์และสิทธิแห่งปริญญานั้นทุกประการ

ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓

นายกสภา อธิการบดี คณบดี

DEPARTMENT OF STATE

Agency for International Development

CERTIFICATE OF ACHIEVEMENT

This certifies that, under the Program of the Agency for International Development of the Government of the United States of America in cooperation with other Governments,

CHINN CHAIYAPAK

has successfully completed participation in a technical cooperation program

in the field of: Educational Material Development

for the period: September 1961 - November 1961

ISSUED AT Bangkok, Thailand

THIS 20th DAY OF March 19 62

ADMINISTRATOR

ศิลปินแห่งชาติ ปี 2530

พลเอกมานะ รัตนโกเศศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธานกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้เปิดเผยผลการคัดเลือกศิลปินแห่งชาติประจำปีนี้ออกมาแล้วอย่างเงียบเชียบเมื่อวันอังคารที่ ๑ ธ.ค. นี้

ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็น "ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช 2530 จำนวน 11 ท่าน ใน 3 สาขา ได้แก่

1. สาขาวรรณศิลป์

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

2. สาขาทัศนศิลป์

นายชิต เหรียญประชา (ประติมากรรม)

นางพยอม สีนะวัฒน์ (ศิลปะงานผ้า)

หม่อมราชวงศ์มิตรารุณ เกษมศรี (สถาปัตยกรรม)

นายโหมด ว่องสวัสดิ์ (จิตรกรรม)

3. สาขาศิลปการแสดง

นางเจริญใจ สุนทรวาทิน (คีตศิลป์)

นางเฉลย ศุขะวณิช (นาฏศิลป์)

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง (ดนตรีไทย)

นายไชยลังกา เครือเสน (ดนตรีพื้นบ้าน)

นายยก ชูบัว (โนรา)

นายวิจิตร คุณาวุฒิ (ภาพยนตร์)

ม.ล.ปิ่น มาลากุล

ชิต เหรียญประชา

พยอม สีนะวัฒน์

ม.ร.ว.มิตรารุณ เกษมศรี

โหมด ว่องสวัสดิ์

เจริญใจ สุนทรวาทิน

เฉลย ศุขะวณิช

ชิ้น ศิลปบรรเลง

ไชยลังกา เครือเสน

ยก ชูบัว

วิจิตร คุณาวุฒิ

อาทิตย์ชิงดวง
...เหลืองประทิว

ใบราณท่านว่า...ของดีดีเด็ด เหมือนเพชรเหมือนทอง ถึงไร้เจ้าของก็เหมือนคำยัง ถึงใส่ตู้ดูดถึงขุดหลุมฝัง คงมีวันปลั่งอร่ามเอย

ปัจจุบันของวันนี้...เพชรทองชั้นก่องแก้ว ซึ่งแต่ละเม็ดงามประเสริฐ จนประมาณค่ามิได้ ต่างเปล่งประกายระยิบระยับ ประกาศความเป็นรัตนมณีศรีรัตนโกสินทร์ ให้คนไทยทั้งชาติได้มีโอกาสภาคภูมิใจกันอย่างปรีชน

๓ แม่ครูผู้ยิ่งใหญ่...ศิลปินแห่งชาติประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๐

ครูเฉลย ศุขะวณิช อายุ ๗๐ ปี แม่ครูผู้ยิ่งใหญ่สาขานาฏศิลป์ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง อายุ ๘๐ ปีแม่ครูผู้ยิ่งใหญ่สาขาดนตรีไทยและ ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน อายุ ๖๐ ปี แม่ครูผู้ยิ่งใหญ่สาขาคีตศิลป์

อายุ ๗๐ ปี ของครูเฉลย ศุขะวณิช มิได้เคยเป็นอุปสรรคขวางกั้นการทำงานด้านสอนนาฏศิลป์แต่อย่างใด

ฝนตก...แดดออก...ฟ้าร้อง...ฟ้าผ่า

คุณแม่เฉลย ของบรรดานักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ ไม่เคยย่อท้อ อดทนเป็นต้นแบบเป็นตัวอย่าง *ด้วยกระบวนท่าที่ไม่อาจหาใครสามารถลอกเลียนความอ่อนช้อยงดงามตามสไตล์ ซึ่งนาฏศิลปินผู้ชาญฉลาดประดิษฐ์ประดับให้เป็นอนุสาวรีย์แห่งเอกลักษณ์ของชาติ*

ด้วยความรู้ที่ลุ่มลึก เพราะครูเฉลยเป็นละครชาววัง ตั้งแต่ยุคละครหลวงวังเพื่อน โดยเฉพาะวังสวนกุหลาบ *และวังเพชรบูรณ์ที่ครูเฉลยได้รับการศึกษาอบรมด้านนาฏศิลป์ไทย และได้เล่นละครครั้งแล้วครั้งเล่า คนที่เคยรู้เคยเห็นชีวิตในวังของชาววังเป็นชาติ ต่างยอมรับเป็นเสียงเดียวกันว่า คือศูนย์รวมของครูบาอาจารย์ด้านนาฏศิลป์ผู้ทรงคุณวุฒิ และเมื่อเจ้าของวังท่านสิ้นไปวังละคร เป็นการพิเศษที่เลยเข้าไปอีก*

ครูเฉลย...จึงกลายเป็นผู้สำรวมนาฏศิลป์ไทยแบบฉบับ ที่แตกดอกออกช่อสู่ประชันความงามมิรู้จบ

ลูกศิษย์ ครูเฉลยที่เพาะพันธ์บ่มเพาะอยู่เต็มบ้านเต็มเมือง ที่จบจากวิทยาลัยฯ ออกไปเป็นข้าราชการกรมศิลป์ กลายเป็นพระนางเอกหนึ่ง ก็มิใช่น้อย *หลายๆ ท่านที่ไม่รู้ตัวของแก้วของเทียมหลงกระบอกเลือดตกตำรับแบบฉบับที่กระแสหลัก ก็กระฉูดกระฉ่อนเป็นหลักทั่วกันมา*

แต่ครูเฉลยก็ยังคือครูเฉลย...ที่หนักแน่น...หนักแน่น...หนักหนา กว้างขวางทางกาจะรู้ค่าว่าครูคือศิลปินแห่งชาติ ก็ยนอายุล่วงเข้าวัย ๗๐

เมื่อครั้ง เคยได้รับความเมตตาอย่างพิเศษจาก ครูเฉลย และ ครูลมุล ยมะคุปต์ (*ครูผู้แต่งดวงเบ*) ซึ่งท่านหลังล่วงวายชนม์ไปก่อนหน้าแล้วหลายปี ลูกที่ครูลมุล ยังมีชีวิตอยู่ ท่าพระของครูลมุล งามวิจิตรหาใครเทียบไม่ได้ ส่วนท่านางของพัดลด

เป็นของครูเฉลย แต่ครูทั้ง ๒ นี้ทำงานอยู่ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ ก็อยู่ในลักษณะ ผู้ดีเดินตรอกไม่เด่นไม่ดัง *จะมีอนุสาวรีย์ยืนยงแต่เพียงสถิตแต่เฉพาะในจิตใจของศิษย์ที่ตามค่าของความงามอย่างแท้จริง*

โดยเฉพาะครูลมุล ยมะคุปต์ ด้วยแล้ว ยิ่งอาภัพนัก เพราะเจ็บหนักตอน ไหนจะปิดทองได้ฐานองค์พระปฏิมา จนวันตาย!

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง...คือครูดนตรีไทยผู้ยิ่งใหญ่อีกท่านหนึ่ง ถ้าจะเปรียบเทียบฝีมือกันเองกับนักดนตรีมือปฏิบัติท่านอื่นๆ แล้ว คุณหญิงชิ้นอาจจะด้อยกว่า

แต่ความวิเศษสุดที่ครูดนตรีไทยคนไหนก็เทียบคุณหญิงชิ้นไม่ได้ คือเทคนิคการถ่ายทอดวิชาดนตรีไทย และความอดทนในการถ่ายทอดวิชา

เครื่องดนตรีทุกชนิด จำนนต่อกระบวนการสอนของคุณหญิงชิ้นอย่างสิ้นเชิง แม้เด็กนักเรียนที่ใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนมาฝึกหัดดนตรีและขับร้องเป็นงานอดิเรก คุณหญิงชิ้นก็พร่ำสอนด้วยน้ำอดน้ำทน *จนเสียงระนาดที่ดังโครกคราดเหมือนเสียงสุนัขเห่าไม่ไพเราะเป็นเสียงไว้วกหวาน เสียงซอที่ดังเหมือนเสียงพ่นของหนูเด็นตุ่ม ความแว่วหูเสียงแหลมขวางหูที่ต้องตอบมาตามกำลัง ฯลฯ*

ศิลปวัฒนธรรมในการสอนของคุณหญิงชิ้นไม่มีใครเทียบ!

ความเป็นยอดครู ของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ประจักษ์ชัดมานานแล้ว ตั้งแต่ยุคก่อตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ คุณหญิงชิ้นเป็นอัฐิก้อนแรกของวิทยาลัยดังกล่าวมากมายหลายด้าน ไหนจะสอนดนตรี... *ไหนจะออกแบบเครื่องละคร...ไหนจะประหยัดเพื่อให้งบประมาณน้อยนิดสร้างละครของใจให้จงได้ ฯลฯ*

และที่สุดของที่สุด คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เป็นทั้งกุลสตรี และครูผู้ประเสริฐสุด

น้ำใจของคุณหญิงชิ้นที่ใสสะอาดและที่กว้างกว่าแม่น้ำสำคัญทั้ง ๔ สายในโลกมารวมกัน

ความที่เป็นบุตรีของหลวงประดิษฐไพเราะ (*ศร ศิลปบรรเลง*) นักดนตรีคนเอกผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดคนหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ คุณหญิงชิ้นพบอนุภาพได้ทางสืบต่อที่จะเผยแพร่ดุริยางค์ศิลป์ไทยออกไปสู่สากลต่างประเทศได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

แม้วัยชรา...ซึ่งสูงศักดิ์...พรวดพราดก็ต้องเสียเครื่องดีเด็กทรงเป็นคู่ใจโดยกระตุ้นการเดินของหัวใจ คุณหญิงชิ้นก็ยังเดินทางไปเผยแพร่ดนตรีไทยแก่สถาบันศึกษาต่างๆ มิได้ขาด

วันที่ได้รับในประกาศเกียรติคุณเป็นศิลปินแห่งชาติ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง เป็นสัมพาธบางส่วนหลังการป่วยครั้งหลังสุด

ที่ยังกระฉับกระเฉงและแข็งรอบด้าน...คงไม่ด้อยกว่าแมนคุณแต่มห่วงกกหรือไม่

จนเดี๋ยวนี้ เป็นครูผู้บรรยายเรื่องการขับร้อง (*แบบรู้ลึกเห็นไป!*) ให้แก่คณะศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เต็มตัว และ รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยดังกล่าวอย่างสมเกียรติ *ทางจะเผยแพร่การสอนดนตรีไทยให้แก่สถาบันอื่นๆ และชมรมดนตรีต่างๆ ที่ตนทำอย่างต่อเนื่องเข้าไปอีก ก็คงยากในไม่ช้าวันนี้*

ความเป็นศิลปินแห่งชาติ ของครูเจริญใจ สุนทรวาทิน เกิดแต่ความ รู้ลึก...รู้จำ...รู้แจ้ง... และ รู้จริง ซึ่งท่านได้รับการฝึกฝนอบรมมาเป็นการพิเศษโดยเฉพาะตั้งแต่ยังเยาว์วัย

ท่านจึงเป็นนักร้องอันดับหนึ่งของชาติ

ท่านจึงเป็นนักร้อง อันดับหนึ่งของกาม

๓ แม่ครูผู้ยิ่งใหญ่ ศิลปินแห่งชาติ'๓๐

คุณครูเฉลย ศุขะวณิช

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

คุณครูเจริญใจ สุนทรวาทิน

ปีท่านได้เห็น ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน ซึ่งถ่ายทอดความเป็นเลิศของ พระอาจารย์ธนะดุริยางค์ (*แช่ม สุนทรวาทิน*) ผู้เป็นเจ้าคุณพ่อ ได้อย่างละเอียดลออ

พระอาจารย์ธนะดุริยางค์ (*แช่ม...สุนทรวาทิน*) กับ หลวงประดิษฐไพเราะ (*ศร ศิลปบรรเลง*) มีความเด่นที่ผิดแผกเหมือนสีเขียวกับสีแดง หลวงประดิษฐไพเราะ เป็นนักประดิษฐ์อมตะทำนองเพลงด้วยท่านจึงเป็นที่ยกย่องนักร้องๆ แต่ พระอาจารย์ธนะดุริยางค์ นิยมการประดับประดาของเพื่อนครูมาอาจารย์รุ่นเก่าๆ ท่านประดิษฐ์ไว้แล้ว ให้งามวิจิตรพิสดารเข้ากับยุคสมัยได้อย่างไม่ระคายเคือง

ทางร้องของพระอาจารย์ธนะดุริยางค์จึงเป็นเอื้อมและทางดนตรีของพระอาจารย์ธนะดุริยางค์นั้นเป็นเอก

และความยอดเยี่ยมทั้งมวลนี้ประชุมพร้อมอยู่ที่ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน

เริ่มแต่ยุค ที่คนยกย่องความเป็นแม่บ้านแม่เรือน...เพราะถูกๆ ต่างเห็นไปได้ถ่ายทอดได้ปีละจำปีละน้ำ ท่านทานกลับเข้าสู่งานดุริยางค์ศิลป์ไทยด้วยการเป็น "ครูครองคุณ" ให้แก่ชมรมดนตรีไทยของในสถาบันศึกษาต่างๆ และมหาวิทยาลัยศิลปากร (*ลูกหนึ่ง!*) แต่ในความเป็นข้าราชการ ซึ่งยุคไหนยุคนั้นมักอยู่ในแบบ "*เรือดีไม่ขี่ข้าม แต่เอาเรือรั่วมาขี่แพ้ ออกได้ดูงานดี แต่เอาคนต่ำมาใช้งาน*"

ท่านจึงออกมาเป็นศิลปินเดี่ยวอันดับหนึ่งของคนที่ยังพาเน่าของความเป็นไทย

เสียงร้องที่ท่านบันทึกไว้เป็นมรดกสมบัติของชาติ ไพเราะวิเศษ ลูกเสียงไพ่ผูกคล้องบนจานเพลง

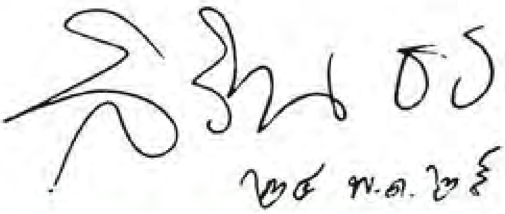
เสียงขอตามสาย ที่ท่านประคองดันอย่างให้เลื่อนไหลไปตามสายดั่งลอยเรือ...วิวกหวาน...และดุดัน ฯลฯ ปลุกอารมณ์ผู้ได้ฟังให้เคลิบเคลิ้มสุขสันต์เหมือนพักผ่อนในวิมานทอง

สิ่งที่ท่านมอบให้แก่มรดกศิลป์ในปัจจุบัน คือเพชรเม็ดงามเม็ดเยี่ยม ซึ่งจะสุกปลั่งประกายระยิบระยับและคงความงามอยู่นิรันดร์

แม่ครูทั้ง ๓ ท่าน จึงเป็นแม่ครูผู้ยิ่งใหญ่ ที่ควรเชิดชูยิ่ง และควรเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทุกคน ได้โดยไม่ต้องกระดากใจ

สมควรแล้วที่ทางราชการยกย่องท่านเป็นศิลปินแห่งชาติ

ยกย่องกันวันนี้...ดีกว่ารอขุดกระดูกขึ้นมาหยดน้ำตาอาลัย!

กระเช้า และแจกันพระราชทาน
พร้อมลายพระหัตถ์ ในสมุดเยี่ยมไข้

อำนาจคุณพระ พ่อแม่ และครูนั้น
ด้วยสุจริต ไม่ทำผิด ระเบียบวินัย
พระไตรรัตน์ สอนกำจัด ความชั่วบาป
กายวาจาใจ ใสสะอาด ปราศมลทิน
คุณพ่อแม่ เหลือล้น พ้นพรรณนา
ถนอมรัก ฟูมฟัก เพียงดวงใจ
ครูจัดหา สรรพวิชา มาสอนศิษย์
ทั้งศิษย์ใหม่ ศิษย์เก่า เฝ้าอาทร
พระคุณของ แผ่นดิน ถิ่นกำเนิด
พระมหากษัตริย์ แสนเลิศ ประเสริฐจริง
พระคุณท่าน ทั้งหมดไซร้ ได้กล่าวมา
ใหญ่ยิ่งกว่า มหาสมุทร สุดลึกล้น

ตัวของฉัน จึงดำรง คงชีพได้
เป็นคนไทย ที่ไม่, หนักแผ่นดิน
สอนความดี ให้ซึมซาบ ทุกสิ่งสิ้น
ให้ใฝ่จินต์ ทางธรรม นำพ้นภัย
ตั้งแต่เยาว์ เลี้ยงมา จนเติบใหญ่
ส่งเสริมให้ มีวิชา เป็นอาภรณ์
ทุ่มกายจิต มิใช่ หวังค่าสอน
ใครเดือดร้อน ถ้าช่วยได้ ไม่ทอดทิ้ง
ไตรรงค์เทอด คุ้มภัยไว้ ได้ดียิ่ง
ทรงเป็นสิ่ง ขวัญใจ ไทยทุกคน
ตั้งแต่เกิด กายา มาแต่ต้น
จงตอบแทน ด้วยทำตน เป็นคนดีเอย.

เสด็จชมนิทรรศการงานฉลองอายุครบ ๘๐ ปี คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง
๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ณ สโมสรทหารอากาศ

พิธีไหว้ครูดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ผู้อ่านโองการ

พระราชทานวโรกาสให้ คุณหญิงชิ้น และคณะเข้าเฝ้าเป็นการส่วนพระองค์ เพื่อถวายอังกะลุงราว ประดิษฐโดย ดร.องุ่น ฟุ้งบัวเอี่ยม และถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล มูลนิธิสายใจไทย ณ พระที่นั่งจิตรลดารโหฐาน

ทรงขับร้องเพลง "เต่าเห่" พระราชทาน

รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สวนอัมพร มิถุนายน ๒๕๒๓ ในภาพ ดร.ก่าธร สนิทวงศ์, ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ, ชัชวาลย์ จันทร์เรือง, มาลินี สาคริก, มธุรส วิสุทธกุล, มธุรวีร์ และวิภาสิรินทร์ วิสุทธกุล

ผศ.มธุรส วิสุทธกุล บุตรสาว เป็นผู้แทนคุณหญิงชิ้น เข้ารับพระราชทานโล่และเข็มศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง พ.ศ. ๒๕๓๐ จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ พระที่นั่งจิตรลดารโหฐาน (พ.ศ. ๒๕๓๑)

รับพระราชทาน จตุตถจุลจอมเกล้า พ.ศ. ๒๕๑๙

รับพระราชทาน ตติยจุลจอมเกล้า พ.ศ. ๒๕๒๔

ไหว้ครู อ่านโองการ

สอนดนตรีไทยให้ชาวต่างประเทศ ที่บ้านบาตร

มหาดุริยางค์ "มหกรรมดนตรีศรีศตวรรษ" ณ โรงละครแห่งชาติ

น.อ.สมภพ ภิรมย์ ร.น. รดน้ำอวยพรในงานฉลองอายุ ๘๐ ปี

จากซ้าย : คุณสรวง อักษรานุเคราะห์ (วุฒิสมาชิกขณะนั้น), ผศ.เพียงเพ็ญ พานิชพัฒน์ (รองคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์), อาจารย์มาลินี สาคริก (เลขาธิการมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ), มรว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์, ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล, ครูเตือน พาทยกุล และหลานสาว, ปานเลขา ว่านม่วง (มิสไทยแลนด์เวิลด์ ๒๙), คุณเสาวภาคย์ อักษรานุเคราะห์

ครบพี่น้อง "ศิลปบรรเลง" บำเพ็ญกุศลแด่บูรพาจารย์ ทางดุริยางคศิลป์ไทย ในงานครบ ๑๐๐ ปี หลวงประดิษฐไพเราะ ณ พระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร ๕ สิงหาคม ๒๕๒๔ อ.ภัลลิกา, อ.บรรเลง, นอ.สมชาย, คุณหญิงชิ้น, นายประสิทธิ์, นายสนั่น, นางชัชวาลย์

ไหว้ครู ครั้งสุดท้าย สิงหาคม ๒๕๒๙ อาคารจักรพันธ์ฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิษย์ประสานมิตร ดร.เพ็ญณี กันตะวงษ์ แนรอท รศ.มณีรัตน์ จันทะนะผลิน อ.จันทนา วีรวงศ์ มาค้างเป็นเพื่อน ที่บ้าน

คุณครูประยงค์ เพ็งศรีทอง เพื่อนเก่าแก่สมัย รร.สตรีวิทยาฯ มาเยี่ยมเยียนคุณแม่เมื่อหายป่วยหนัก

เตียว และพี่อี๊ด ไปทำบุญทอดกฐินอุทิศกุศลให้คุณแม่ และแม่คุณม้อก ที่เมืองสารนารา, อินเดีย

ลูกหลาน ร่วมแสดงความยินดีในงานเลี้ยงฉลองให้ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง พ.ศ. ๒๕๑๙

๑๖ กันยายน ๒๕๓๐ วันเกิดดาว คุณยายทานเลี้ยง และอวยพรวันเกิดครั้งสุดท้าย เพราะล้มป่วยในวันรุ่งขึ้น

บำเพ็ญกุศล ครบ ๑๐๐ วัน ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

อาทิตย์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ ณ หอประชุมคุรุสภา "พิธีไหว้ครูดนตรีไทย และนิทรรศการ ประวัติ ผลงานของ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง" นิทรรศการทั้งภาพถ่าย, วิดีโอเทป, คอมพิวเตอร์พิมพ์โน้ตเพลงของคุณหญิงชิ้นแจกแก่ผู้มาชมงาน, การแสดงดนตรี-นาฏศิลป์ โดย ศิษย์ของศิษย์ "คุณหญิงชิ้น" จากหลายสถาบัน นิทรรศการนี้ได้นำไปแสดงต่อที่ห้องสมุดดนตรีฯ หอสมุดแห่งชาติ

รศ.เพียงใจ บัณฑุรัตน์, รศ.ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง และ ค.ระพี สาคริก

ท่านเจ้าคุณฯ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ วัดเทพศิรินทราวาส

"ชีวิตของแม่"

คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง (ต.จ.)

(๒๔๔๙ - ๒๕๓๑)

ประวัติส่วนตัว

บิดา หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ปลัดกรมมหรสพ สมัยรัชกาลที่ ๗
บุตรครูสิน ศิลปบรรเลง แห่งจังหวัดสมุทรสงคราม มารดาชื่อ ยิ้ม
ครูสินเป็นศิษย์ของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร หรือครูมีแขก) ซึ่งเป็นปรมาจารย์ดนตรีไทยสมัยปลายรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๕

มารดา นางโชติ ประดิษฐไพเราะ
บุตรี พันโทพระประมวญประมาณพล (พันธุ์ หุราพันธุ์) สมุหบัญชีกระทรวงกลาโหม มารดาชื่อ พัน

เกิด วันอังคารที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๙ ปีมะเมีย ที่บ้านหน้าวังบูรพาภิรมย์ กรุงเทพฯ

ตำแหน่งของบิดาในขณะนั้นเป็น จางวางศร มหาดเล็กห้องบรรทมของพระเจ้าน้องยาเธอ ในรัชกาลที่ ๕ สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช (เจ้าฟ้าภาณุรังษี สว่างวงศ์) หรือ "สมเด็จวังบูรพา" ผู้ทรงประทานนามสกุล "ศิลปบรรเลง" แก่จางวางศร ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น "หลวงประดิษฐไพเราะ" ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖

พี่น้องร่วมบิดา มารดา ๗ คน

๑. ด.ญ.สร้อยไข่มุกด์ (ถึงแก่กรรม)
๒. ด.ญ.ศุกร์ดารา (ถึงแก่กรรม)
๓. **คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง**
๔. นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคริก) (สมรสกับ พระมหาเทพกษัตรสมุห-เนื่อง สาคริก)
๕. ด.ช.ศิลปสราวุธ (ถึงแก่กรรม)
๖. นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง (สมรสกับ นางสาวลัดดา สารตายน)
๗. นางชัชวาลย์ จันทร์เรือง (สมรสกับ นายกุมุท จันทร์เรือง)

น้องร่วมบิดา กับนางฟู ศิลปบรรเลง (มีศักดิ์เป็นน้า) ๔ คน

๑. นางเร่งงานรัดรุด (ภัลลิกา รุทรวณิช ศิลปบรรเลง) (ถึงแก่กรรม) (สมรสกับ จ่าเร่งงานรัดรุด)

๒. นายขวัญชัย ศิลปบรรเลง (ถึงแก่กรรม) (สมรสกับ นางสาววิมล ฉ่ำมาลี)

๓. น.อ.(พิเศษ) สมชาย ศิลปบรรเลง ร.น. (สมรสกับ เภสัชกรหญิง ฉวีวรรณ เปรุนาวิน)

๔. นายสนั่น ศิลปบรรเลง (สมรสกับ นางสาวนพคุณ ลาภเอนก)

สมรส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ กับ นายประสงค์ ไชยพรรค (น.บ., เนติบัณฑิต) (ถึงแก่กรรม)

บุตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์มธุรส (ไชยพรรค) วิสุทธกุล (อ.บ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), (M.A.T. Linguistics - Indiana University, Indiana, U.S.A.)

ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมรสกับ พล.ต.ต.วีระ วิสุทธกุล ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายอำนวยการกรมตำรวจ

บุตร อดีตผู้บังคับการตำรวจป่าไม้ พล.ต.ต.นินนาท และนางนารี วิสุทธกุล

หลานยาย ๓ คน

๑. นายวิศรุต วิสุทธกุล (ม้อด)

เรียนอยู่ชั้นปีที่ ๒ คณะมัณฑนศิลป์ (สาขาประยุกต์ศิลป์) มหาวิทยาลัยศิลปากร

๒. นางสาวมธุรวีร์ วิสุทธกุล (ติว)

เรียนอยู่ชั้นปีที่ ๑ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. นางสาววิภาสิรินทร์ วิสุทธกุล (ดาว)

เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (แผนกศิลป์ เยอรมัน) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๔๕๖ - ๒๔๖๑	โรงเรียนศรีจิตรสง่า (สาขาของโรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด) จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
พ.ศ. ๒๔๖๒ - ๒๔๖๖	โรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๘ แผนกภาษา (อังกฤษและฝรั่งเศส) นับเป็นรุ่นที่ ๓ ของโรงเรียน
พ.ศ. ๒๔๗๕	ได้รับประกาศนียบัตรครูประถม (ป.ป.)
พ.ศ. ๒๔๗๖	สอบได้ชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ ชุดครูมัธยม
พ.ศ. ๒๔๗๗	สอบได้ชุดวิชาดุริยางค์สากล ชุดครูมัธยม
พ.ศ. ๒๔๗๘	สอบได้ชุดวิชาภาษาไทย ชุดครูมัธยม
พ.ศ. ๒๔๗๙	ประกาศนียบัตรครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)

ความรู้พิเศษศิลปะสาขาต่าง ๆ จากท่านอาจารย์ผู้ชำนาญและมีชื่อเสียง

การฝีมือ	เรียนกับคุณครูนิล และคุณหญิงศรีธรรมราช (เป้า วิมุกตายน)
การเขียนลายกนกศิลปะลายไทย	เรียนกับหลวงวิศาลศิลปกรรม
การดนตรี	เรียนกับท่านบิดาคือ หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
เดี่ยวซอด้วง	เรียนกับ ท่านครูพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)
ซอสามสาย	เรียนกับ เจ้าเทพ บูรณพิมพ์
ดนตรีสากล* (ทฤษฎีโน้ตสากล)	เรียนกับ พระเจนดุริยางค์, คุณครูโฉลก เนตตสูต

* ดูคำไว้อาลัยของ คุณเกษม มิลินทจินดา ประกอบ

การขับร้องโน้ตสากล	เรียนกับ หลวงประสานบรรณวิทย์ และคุณครูนันทน์ ทรรทรานนท์
ไวโอลิน	เรียนกับ คุณครูกิจ สาราภรณ์

ได้เข้าร่วมร้องเพลงชาติอัดเสียงรุ่นแรก โดยเป็นผู้ร้องเสียงโซปราโน

ประวัติเริ่มทำงาน

พ.ศ. ๒๔๖๙ - ๒๔๗๔ เข้าเป็นมโหรีหลวง เป็นผู้เล่นระนาดเอก และรับราชการเป็นผู้ควบคุมวงมโหรีหญิงสมัยรัชกาลที่ ๗ ฝึกซ้อมภายใต้การควบคุมของท่านครูพระประณีตวรศัพท์ และหลวงบำรุงกิจเจริญบรรเลงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และบรรเลงในงานพระราชพิธีต่าง ๆ ในพระบรมมหาราชวัง
ช่วยบิดาสอนดนตรีไทย ตั้งแต่อายุ ๑๔ ปี
สอนกวดวิชาภาษาอังกฤษให้นักเรียนที่เรียนชั้นสูงแต่ไม่รู้ภาษาอังกฤษให้เข้าเรียนทันชั้น

ประวัติรับราชการ

พ.ศ. ๒๔๗๗	ข้าราชการครู สังกัดกรมวิสามัญศึกษา โรงเรียนเบญจมราชาลัย
พ.ศ. ๒๔๗๘	ย้ายโอนไปรับราชการกรมศิลปากร ร่วมก่อตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางค์ (วิทยาลัยนาฏศิลป์ปัจจุบัน) กรมศิลปากร•๑
พ.ศ. ๒๔๘๔	หัวหน้าแผนก โรงเรียนนาฏดุริยางค์ ศิลปากร
พ.ศ. ๒๔๘๖	ประจำแผนก กองการสังคีต
พ.ศ. ๒๔๙๖	หัวหน้าแผนกนาฏศิลป์ (ข้าราชการชั้นโท)
พ.ศ. ๒๔๙๗	ย้ายโอนไปรับราชการสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัยครูพระนคร (วังจันทร์เกษมและบางเขน)
พ.ศ. ๒๕๐๕	ย้ายโอนไปเป็นอาจารย์ประจำวิทยาลัยครูธนบุรี•๒
พ.ศ. ๒๕๐๗	บรรจุตำแหน่งข้าราชการชั้นเอก
พ.ศ. ๒๕๐๘	ลาออกจากราชการ เพื่อรับบำนาญก่อนเกษียณอายุราชการ

การดูงานและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยยังต่างประเทศ

พ.ศ. ๒๔๗๗	โรงเรียนนาฏดุริยางค์ ศิลปากร นำนาฏศิลป์ไทยไปแสดงเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ประเทศญี่ปุ่น ตามคำเชิญของรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นผู้ควบคุมด้านดนตรีและการละครในครั้งนี้•๓
พ.ศ. ๒๔๙๖	ได้รับเชิญจากผู้แทนวัฒนธรรมของประเทศซีลอน (ศรีลังกา) นำดนตรีและนาฏศิลป์ไทยไปแสดงเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ประเทศศรีลังกาเป็นการส่วนตัว โดยเป็นแขกของรัฐบาลศรีลังกา
พ.ศ. ๒๕๐๔	ดูงานด้านวิทยุศึกษา ตามความต้องการของกองเผยแพร่การศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ•๔ อิตาลี และญี่ปุ่น ได้แสดงเดี่ยวซอด้วงเพลงพญาโศก ณ เมือง Pittsburg ด้วย

•๑ โปรดอ่านคำไว้อาลัยของ คุณหญิงวิจิตรวาทการ, อาจารย์ไหมด ว่องสวัสดิ์, มจ.หญิง กังวาฬ สุวรรณ (ทองแถม) กนิษฐชาติ, อาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ และอาจารย์ลัดดา ศิลปบรรเลง - ประกอบ

•๒ โปรดอ่านคำไว้อาลัย ของ อาจารย์พาณี สีสวย - ประกอบ

•๓ โปรดอ่านคำไว้อาลัย ของ อาจารย์ไหมด ว่องสวัสดิ์ - ประกอบ

•๔ โปรดอ่านคำไว้อาลัย ของ น.อ.สมชาย ศิลปบรรเลง ร.น. - ประกอบ

ประวัติการสอนดนตรีไทยสถาบันต่าง ๆ

๑. สอนดนตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

๒. สอนขับร้องและโน้ตสากล มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตทับแก้ว

๓. สอนพิเศษบางครั้งให้ ส.จ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยไม่รับค่าตอบแทน

๔. สอนดนตรี โรงเรียนนายเรือ สมุทรปราการ

๕. สอนดนตรี คุรุสภา

๖. วิทยาลัยครูพระนคร

๗. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ

๘. วิทยาลัยครูธนบุรี

๙. โรงเรียนเบญจมราชาลัย

๑๐. โรงเรียนบวรนิเวศ

๑๑. โรงเรียนศรีอยุธยา

๑๒. โรงเรียนเทพศิรินทร์

๑๓. สอนดนตรีและขับร้อง โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๔. สอนอังกะลุง โรงเรียนวัดคณิกาผล โดยไม่รับค่าตอบแทน

นอกจากนี้ยังได้สอนดนตรีไทยแก่ชาวต่างประเทศหลายคน เช่น Miss Susan Libner, Dr. David Morton จาก มหาวิทยาลัยแห่งแคลิฟอร์เนีย (UCLA, สหรัฐอเมริกา) สอนดนตรีให้บุคคลต่าง ๆ อาทิเช่น สอนซอด้วงแก่ม.จ.สีดาดำรวง, และ Mr & Mrs. Jacop Libner ให้สามารถเล่นซอด้วง ซออู้ ขลุ่ย และจะเข้ จนสามารถเดี่ยวและเล่นผสมวงเครื่องสาย ได้ โดยใช้หลักโน้ตเก้าตัวของท่านบิดา

ผู้ทรงคุณวุฒิ

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจวิทยานิพนธ์และผลงานวิชาการของอาจารย์ที่ขอตำแหน่งวิชาการระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาดนตรี และนาฏกรรม

เป็นที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์และเผยแพร่ดนตรีไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์แห่งชาติ

เป็นคณะบรรณาธิการทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ราชบัณฑิตยสถาน

ผลงานการดนตรีไทย

- จัดการแสดงดนตรีและละคร **ประวัติดนตรีไทย** ให้นักเรียนฝึกหัดครูพระนคร เพื่อการเผยแพร่ความรู้ดนตรีไทย และหารายได้บำรุงการศึกษา ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จัดแสดงละครเรื่อง "สิทธิมนุษยชน" โดยวิทยาลัยครูธนบุรี แต่งเพลง "สหประชาชาติ" ในปีสิทธิมนุษยชน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓
- เป็นกรรมการสอบไล่วิชาดนตรี กองส่งเสริม กระทรวงศึกษาธิการ
- เป็นกรรมการสอบคัดเลือกบรรจุครูเข้ารับราชการเกี่ยวกับวิชาดนตรี
- เป็นกรรมการจัดทำบทเรียนวิทยุโรงเรียน กองเผยแพร่ กระทรวงศึกษาธิการ
- เป็นกรรมการวิทยุโทรทัศน์ของกองเผยแพร่ กระทรวงศึกษาธิการ
- เป็นรองประธานอบรมวิชาชุดครู ของคุรุสภา
- จัดรายการนาฏศิลป์ทางโทรทัศน์ให้ฝึกหัดครูธนบุรี

- เป็นกรรมการประกวดขับร้องงานศิลปหัตถกรรม

- เป็นกรรมการสอบวิชาชุดโน้ตสากลและขับร้อง

- สอนดนตรีคุรุสภา แทนหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

- เป็นกรรมการ อ.ศ.ร. ของคุรุสภา

- เป็นหัวหน้าวงดนตรี "ศรทอง" ไปบรรเลงออกอากาศวิทยุ อ.ส.ในพระที่นั่งอัมพรสถาน ติดต่อกันหลายปีจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๔

- สอนดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

- ริเริ่มและส่งเสริมการจัดงาน "ดนตรีไทยมัธยมศึกษา" โดยโรงเรียนบวรนิเวศ เป็นแกนนำ

ผลงานแต่งเพลง

- แต่งเพลงสำหรับเด็กเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายคือ **เพลงช้าง** ได้รับยกย่องคัดเลือกเป็นเพลงจากประเทศภาคพื้นเอเชียด้วยเพลงหนึ่ง โดย ACCU ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของสหประชาชาติ (The United Nations)

- แต่งเพลง "ลาวสองคอนเถา" ขยายจาก ๒ ชั้น ขึ้นเป็นทำนอง ๓ ชั้น และชั้นเดียว ครบเป็นเพลงเถาได้รับการบรรเลงในงานเชิดชูเกียรตินักแต่งเพลงไทย ครั้งที่ ๓ โดยวงดนตรีของชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) งานนี้จัดโดย สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย จัดขึ้นที่โรงละครแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗

- แต่งเพลงชื่อ "ห้าเสียง" ประกอบการแสดงละครเรื่อง "ตำนานระนาดเอก" จัดแสดงโดยนักศึกษาวิทยาลัยครูพระนคร ประมาณปี ๒๔๙๘ เพลง "ห้าเสียง" นี้เป็นจุดสำคัญของเสียงดนตรีที่เรียกกันว่า "เพนทาโทนิคเสกล"

- แต่งเพลงได้แก่รายการบทเรียนทางวิทยุโรงเรียนในชุดวิชา "ดนตรีนาฎศิลป์" จำนวนมากส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิชาสังคมศาสตร์ และเรื่องจริยธรรม บทเพลงหลายเพลงบรรจุอยู่ในหลักสูตรขับร้องของกระทรวงศึกษาธิการ

- เคยแต่งเพลงให้วงดนตรีสุนทราภรณ์ อัดแผ่นเสียงตราลิง ของหลวงวิมลโทณวณิก ต่อมาเกิดไฟไหม้ คงเหลือเพียงเพลง "พระจันทร์วันเพ็ญ" ขับร้องโดย ครูเอื้อ สุนทรสนาน และนักร้องหญิง เป็นอนุสรณ์

ผลงานด้านการจัดการศึกษาและสถาบัน

พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๗๕	ก่อตั้ง**โรงเรียนเทวีบำรุง** โดยเป็นเจ้าของ ครูใหญ่ ครูน้อย ทำการสอนหนังสือและการฝีมือ ตลอดจนเป็นภารโรงเอง ให้การศึกษาเด็กยากจนโดยไม่เก็บเงินค่าเล่าเรียนเลย
พ.ศ. ๒๔๗๐ -	ร่วมก่อตั้ง**โรงเรียนนาฏดุริยางค์ศิลปากร** (วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากรปัจจุบัน) ตั้งอยู่บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เดิมชื่อโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์
พ.ศง ๒๔๘๖ -	ร่วมก่อตั้ง**โรงเรียนผกาวลีนาฏดุริยางค์** กับคุณประสิทธิ์ และคุณลัดดา ศิลปบรรเลง น้องชายและน้องสะใภ้

ผลงานการก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

พ.ศ. ๒๕๒๔	ก่อตั้ง**มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** เลขที่ ๔๗ ถนนเศรษฐศิริ สามเสนใน พญาไท กทม. โทรศัพท์ ๒๗๙๑๕๐๙ จัดมหกรรมบูชา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร และโรงละครแห่งชาติ **"มหกรรมดนตรีศรีศตวรรษ"** ระหว่างวันที่ ๕ - ๙ สิงหาคม ๒๕๒๔ ในโอกาสนี้ได้จัดพิมพ์หนังสือ **"อนุสรณ์คำนึงในวาระฉลองครบรอบ** ร้อยปีเกิดของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)" ได้จัดพิมพ์หนังสือรวบรวมผลงานเพลงและโน้ตเก้าตัว **"ศรทอง" ประชุมผลงานเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะ** (ศร ศิลปบรรเลง) จัดพิมพ์เป็นการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี ด้วยในโอกาสเดียวกัน

ในโอกาสนี้ กองตราไปรษณียากร การสื่อสารแห่งประเทศไทย ได้จัดพิมพ์ตราไปรษณียากรที่ระลึก ครบ ๑๐๐ ปี หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)*๑ เป็นภาพของท่าน เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะเป็นปรมาจารย์เอกในวงการดนตรีไทย นับเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่สามัญชนได้รับเกียรติเป็นดวงตราไปรษณียากร

ได้รับมอบเป็นผู้อ่านโองการพิธีไหว้ครู จากท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ตั้งแต่ปี ๒๔๙๖ และสืบทอดจนตลอดชีวิตของท่าน

จัดประกวดดนตรี "ศรทอง" ผลงานมูลนิธิต่าง ๆ

- จัดประกวดดนตรีไทยเพื่อความมั่นคงของชาติติดต่อกัน ๔ ปี (๒๕๒๕ - ๒๕๒๘)
- โครงการส่งเสริมศิลปะดนตรีไทยเพื่อเยาวชนของชาติ ในโอกาสเฉลิมฉลองพระชนมายุหกสิบพรรษาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๕๓๐
- จัดประกวดดนตรีไทย "รางวัลศรทอง" ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา (๒๕๓๐ - ปัจจุบัน)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

พ.ศ. ๒๔๘๕ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก

พ.ศ. ๒๔๙๐ จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

พ.ศ. ๒๕๑๙ จตุตถจุลจอมเกล้า มีคำนำหน้านาม "คุณหญิง"

พ.ศ. ๒๕๒๔ ตติยจุลจอมเกล้า

ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๒๓ รับพระราชทานปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เชิดชูเกียรติ

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็น "ศิลปินแห่งชาติ" สาขาศิลปะการแสดง พ.ศ. ๒๕๓๐ (ประกาศเมื่อ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑)

ถึงแก่กรรม ด้วยโรคระบบหายใจล้มเหลว เมื่อวันจันทร์ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ ท่านมอบดวงตาให้สภากาชาดไทย อุทิศศพให้โรงพยาบาลศิริราช เพื่อการศึกษาทางการแพทย์

---

*๑ โปรดดูภาพละเอียด หน้า ๑๔๔

ชิ้น ศิลปบรรเลง

Wah Ling

"คุณหญิงชิ้น" (แถวหน้าขวาสุด), "ท่านผู้หญิงดุษฎีมาลา" (แถวยืน ที่ ๓ จากซ้าย)

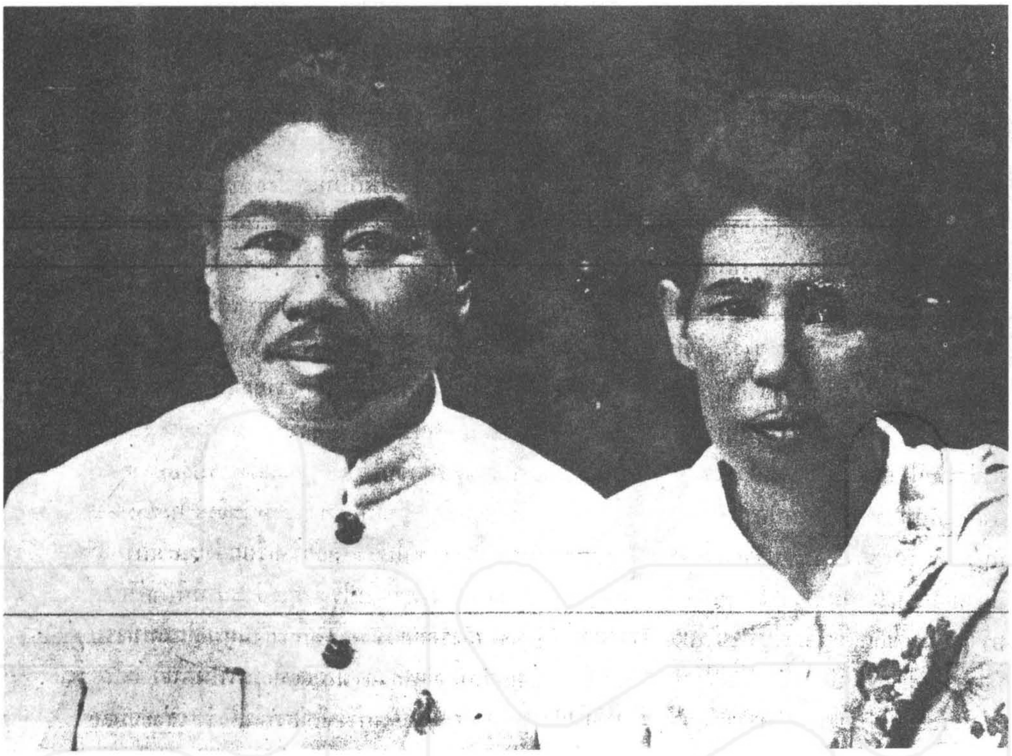

นางสาวชิ้น ศิลปบรรเลง

นางสาวชิ้น ศิลปบรรเลง

บิดา - มารดา หลวงประดิษฐไพเราะ และ นางโชติ (หุราพันธุ์) ประดิษฐไพเราะ

ครอบครัวของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ที่บ้านบาตร

ศิลปากร ๒๔๗๘ - ๒๔๙๖

๒๗ Brechin Place, London พ.ศ. ๒๕๐๔

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร

กับ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ รักสนิทเหมือนน้องชายร่วมสายโลหิต

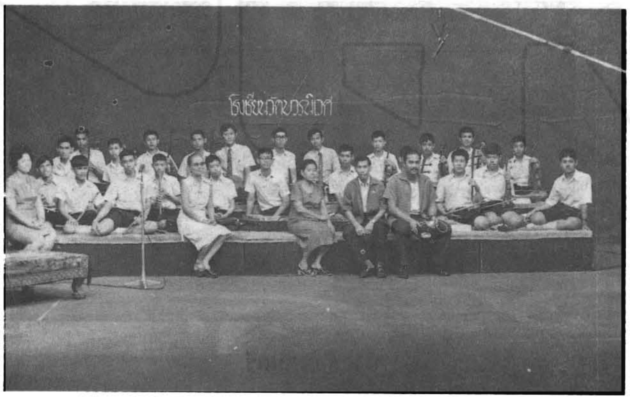
ฝึกซ้อมดนตรี

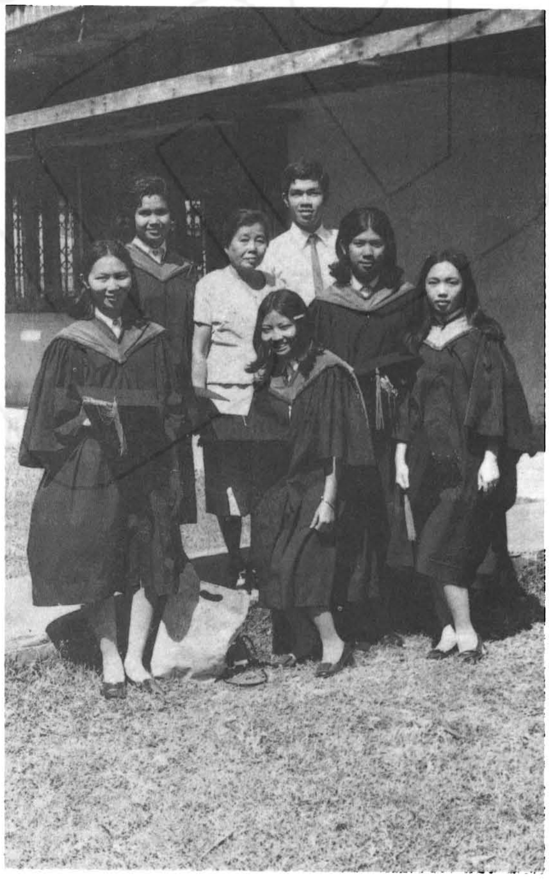
สอน เล่นรำทำจังหวะแก่ครู อศร.

ร่วมตักบาตรกับนักเรียนก่อนพิธีไหว้ครู

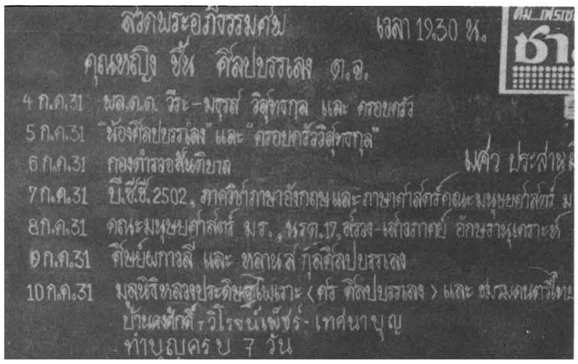

นำวงดนตรีโรงเรียนวัดบวรนิเวศ ไปออกโทรทัศน์ช่อง ๔

วันรับปริญญา
ลูกศิษย์ประสานมิตร

สวดพระอภิธรรมศพ
เวลา 19.30 น.
คุณหญิง ชื้น ศิลปบรรเลง ต.จ.
4 ก.ค.31 พล.ต.ต. วีระ-มยุรส วิสุทธกุล และ ครอบครัว
5 ก.ค.31 "น้องศิลปบรรเลง" และ "ครอบครัววิสุทธกุล"
6 ก.ค.31 กองตำรวจสันติบาล
7 ก.ค.31 บี.ซี.ซี.2502, ภาควิชาภาษาอังกฤษ และภาษาศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์
8 ก.ค.31 คณะมนุษยศาสตร์ มธ., นรด.17, สรวง-เสาวภาคย์ อักษรานุเคราะห์
๙ ก.ค.31 ศิษย์ผกาวลี และ หลานสกุลศิลปบรรเลง
10 ก.ค.31 มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และ ชมรมดนตรีไทย
บ้านสมศักดิ์, วิโรจน์เพ็ชร์-เทศนาบุญ
ทำบุญครบ 7 วัน

